

NAČELA IZVAJANJA STORITEV V SKUPNOSTI

UVOD

LJUDJE Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU IMAJO PRAVICO ŽIVETI V SKUPNOSTI.

SVOJE ŽIVLJENJE ŽELIJO DELITI S SOSEDI, PRIJATELJI IN SORODNIKI.
PRAV TAKO ŽELIJO ŽIVETI ČIM BOLJ NEODVISNO IN SI SAMI IZBRATI,
KJE IN S KOM BODO ŽIVELI.

TO PRAVICO JIM DAJE KONVENCIJA ZDRUŽENIH NARODOV O PRAVICAH INVALIDOV.

KONVENCIJA ZDRUŽENIH NARODOV O PRAVICAH INVALIDOV¹

19. SAMOSTOJNO ŽIVLJENJE IN VKLJUČENOST V SKUPNOST

DRŽAVE PRIZNAVAJO INVALIDOM PRAVICO, DA ŽIVIJO V SKUPNOSTI.

INVALIDI LAHKO ODLOČAJO:

- KJE BODO ŽIVELI,
- S KOM BODO ŽIVELI.

INVALIDI LAHKO IZBEREJO,

- DA NE BODO ŽIVELI V POSEBNI USTANOVI, ČE TEGA NE ŽELIJO;
- DA DOBIJO POMOČ NA DOMU ALI DRUGO OBLIKO PODPORNIH STORITEV, VKLJUČNO Z OSEBNO POMOČJO;
- STORITVE, KI SO NAMENJEN VSEM, A JIH JE POTREBNO PRILAGODITI NJIHOVIM POTREBAM.

---

¹ http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/konvencija_invalidi_lahki_vodnik.pdf

KAJ JE INSTITUCIJA?

VELIKO LJUDI Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU ŠE NE MORE ODLOČATI, KJE IN S KOM BODO ŽIVELI.

VELIKO JIH ŽIVI V POSEBNI USTANOVI.
POSEBNO USTANOVO IMENUJEMO INSTITUCIJA.

INSTITUCIJA JE POVOD, KJER²:

- ŽIVIJO SAMO INVALIDI;
- SKUPAJ ŽIVIJO VEČ KOT TRIJE LJUDJE, KI PA SE ZA TO NISO SAMI ODLOČILI;
- ČLOVEKU NI DOVOLJENO, DA SE ZAKLENE V SVOJO SOBO ALI KOPALNICO;
- DRUGI DOLOČAJO, KDAJ BO ČLOVEK JEDEL IN SPAL;
- OMEJUJEJO OBISKE, VKLJUČNO S TEM, KDO IN KDAJ SME ČLOVEKA OBISKATI;
- OMEJUJEJO IZHODE IZ BIVALIŠČA IN PRIHODE VANJ;
- OMEJUJEJO SVOBODO VEROVANJA IN IZRAŽANJA VERSKEGA PREPRIČANJA;
- OMEJUJEJO MOŽNOST, DA ČLOVEK SAM IZBERE ALI ODPOKLIČE POMOČNIKE;
- OMEJUJEJO SPOLNA NAGNENJA IN SPOLNE PRAKSE;
- OD ČLOVEKA ZAHTEVAJO, DA SPREMENI STANOVANJE, ČE ŽELI ZAMENJATI SVOJE POMOČNIKE ALI NAČIN NJIHOVE PODPORE;
- OMEJUJEJO DOSTOP DO TELEVIZIJE, TELEFONA IN INTERNETA;
- OMEJUJEJO DOSTOP DO ŠIRŠEGA DRUŽBENEGA ŽIVLJENJA IN AKTIVNOSTI V SKUPNOSTI.

KAJ SO STORITVE V SKUPNOSTI?

STORITVE V SKUPNOSTI OMOGOČAJO LJUDEM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU SAMOSTOJNO IN NEODVISNO ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI.

LJUDEM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU MORAMO OMOGOČITI, DA LAHKO UPORABIJO STORITVE IN ZMOGLJIVOSTI V SKUPNOSTI ENAKO KOT DRUGI.

TO POMENI, DA BREZ TEŽAV UPORABIJO STORITVE IN ZMOGLJIVOSTI V SKUPNOSTI, KI SO NA RAZPOLAGO VSEM.

TAKO LAHKO:

- OBISKUJEJO DRUŽINSKEGA ZDRAVNIKA IN SE ZDRAVIJO V BOLNIŠNICI;
- HODIJO V ISTO ŠOLO KOT VSI DRUGI IN SE IZOBRAŽUJEJO VSE ŽIVLJENJE;
- IMAJO SLUŽBO ALI PA JIM PRI ISKANJU SLUŽBE POMAGA ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE;
- UPORABLJAJO LOKALNI PROMET;
- STANUJEJO TAKO KOT VSI DRUGI;
- SKUPAJ Z DRUGIMI SODELUJEJO V KULTURNIH, ŠPORTNIH IN PROSTOČASOVNIH DEJAVNOSTIH.

---

² Keeping the Promise: Self-Advocates Defining the Meaning of Community Living. Autistic Self Advocacy Network, the National Youth Leadership Network, and Self-Advocates Becoming Empowered. 2011; cit. po The USA National Council of Disability. NCD'S Deinstitutionalisation Toolkit: 4-5. [http://www.ncd.gov/publications/2012/DIToolkit/\(15.3.2015\)](http://www.ncd.gov/publications/2012/DIToolkit/(15.3.2015))

LJUDJE Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU POTREBUJEJO ZA SAMOSTOJNO IN NEODVISNO ŽIVLJENJE V SKUPNOSTI TUDI POSEBNE PODPORNE STORITVE.

ZATO MORAJO IMETI DOSTOP DO:

- PODPORNIM STORITEV NA SVOJIM DOMOVIM;
- PODPORNIM STORITEV V SVOJI SKUPNOSTI;
- OSEBNE ASISTENCE, KI JE POTREBNA, DA ŽIVIJO NEODVISNO IN VKLJUČENO V SKUPNOST;
- PODPOR IN STORITEV, KI PREPREČUJEJO OSAMLJENOST IN IZKLJUČENOST IZ SKUPNOSTI.

NAČELA IZVAJANJA STORITEV V SKUPNOSTI

VELIKO DRUŠTEV ŽELI ZAGOTOVITI DOBRE STORITVE V SKUPNOSTI. ZATO SO SPREJELA **NAČELA IZVAJANJA STORITEV V SKUPNOSTI**.

NAČELA DOLOČAJO, KAKO MORAJO DRUŠTVA DELOVATI, DA BODO ZAGOTOVILA DOBRE STORITVE V SKUPNOSTI.

NAČELA IZVAJANJA STORITEV V SKUPNOSTI SO:

- POLNO SODELOVANJE V SKUPNOSTI;
- ODLOČANJE O LASTNEM ŽIVLJENJU;
- PODPORE PO MERI POSAMEZNIKA;
- TRAJNO IZVAJANJE STORITEV;
- ZAGOTAVLJANJE STORITEV NA KRAJU BIVANJA;
- PRAVICA DO PRITOŽBE.

POLNO SODELOVANJE V SKUPNOSTI

LJUDEM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU MORAMO OMOGOČITI, DA SODELUJEJO PRI VSEH ZADEVAH, KI SE DOGAJAJO V SKUPNOSTI, V KATERI ŽIVIJO.

LJUDJE Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU LAHKO SODELUJEJO V SKUPNOSTI ENAKO KOT VSI DRUGI, ČE IMAJO PRAVE PODPORE.

PODPORO MORAMO ZAGOTOVITI TUDI NJIHOVIM DRUŽINAM.

ZAGOTOVITI MORAMO DOSTOP DO:

- JAVNIH STAVB;
- JAVNEGA PREVOZA;
- INFORMACIJ.

VSAK, KI OPRAVLJA STORITVE, NAMENJENE VSEM LJUDEM, MORA ZAGOTOVITI DOBER DOSTOP ZA LJUDI Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU.

ODLOČANJE O LASTNEM ŽIVLJENJU

LJUDJE Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU IMAJO PRAVICO, DA ODLOČAJO:

- KJE BODO ŽIVELI;
- S KOM BODO ŽIVELI.

LJUDJE Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU IMAJO PRAVICO, DA IZBEREJO:

- DA NE BODO ŽIVELI V POSEBNI USTANOVI, ČE TEGA NE ŽELIJO;
- DA DOBIJO POMOČ NA DOMU ALI DRUGO OBLIKO PODPORNIH STORITEV, VKLJUČNO Z OSEBNO POMOČJO;
- STORITVE, KI SO NAMENJEN VSEM, A JIH JE TREBA PRILAGODITI NJIHOVIM POTREBAM.

PODPORE PO MERI POSAMEZNIKA

LJUDJE Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU IMAJO PRAVICO IZRAZITI SVOJO VOLJO PRI:

- NAČRTOVANJU,
- IZVAJANJU,
- OCENJEVANJU STORITEV.

NJIHOVA OSEBNOST IN TELO STA NEDOTAKLJIVA. TREBA JU JE SPOŠTOVATI ENAKO KAKOR PRI DRUGIH LJUDEH.

LJUDJE Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU IMAJO PRAVICO DO ZASEBNEGA ŽIVLJENJA. NIHČE SE V TO NE SME VMEŠAVATI. NIHČE JIH NE SME PRI TEM OVIRATI.

STORITVE, KI SO NAMENJEN VSEM, MORAJO BITI PRILAGOJENE POTREBAM LJUDI Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM ŽIVLJENJU.

TRAJNO IZVAJANJE STORITEV

LJUDEM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU MORAJO BITI STORITVE V SKUPNOSTI NA RAZPOLAGO:

- TAKOJ, KO JIH POTREBUJEJO;
- VEDNO, KO JIH POTREBUJEJO.

STORITVE V SKUPNOSTI, KI SO NA RAZPOLAGO, MORAJO BITI USKLAJENE Z NJIHOVIMI POTREBAMI IN ŽELJAMI.

ZAGOTAVLJANJE STORITEV NA KRAJU BIVANJA

LJUDEM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU MORAJO BITI STORITVE V SKUPNOSTI NA RAZPOLAGO TAM, KJER ŽIVIJO.

NI PRAV, DA SE MORAJO PRESELITI, DA DOBIJO STORITVE, KI JIH POTREBUJEJO.

LJUDEM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU MORAJO BITI STORITVE V SKUPNOSTI NA RAZPOLAGO TAM, KJER JIH POTREBUJEJO.

PRAVICA DO PRITOŽBE

LJUDJE Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU IMAJO PRAVICO, DA SE PRITOŽIJO, ČE STORITVE V SKUPNOSTI NISO DOBRE.

O SVOJI PRAVICI DO PRITOŽBE MORAJO DOBITI RAZUMLJIVE INFORMACIJE.

PRI PRITOŽBI POTREBUJEJO POMOČ.

ČE POTREBUJEJO NEKOGA, DA GOVORI ZANJE, MORAJO OBSTAJATI PRAVILA, PO KATERIH SE RAVNA TISTI, KI GOVORI V NJIHOVEM IMENU.

Po »Načelih NVO pri izvajanju storitev v skupnosti« za lahko branje priredila dr. Katja Vadnal